

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»

Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРИ**

Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції

3 листопада 2023 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 3 листопада 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2023. – 306 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «23» листопада 2023 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Бобирева О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1	
ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
<i>Ангеліна Герич, Марія Кузьма-Качур</i> ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СТАНДАРТУ	10
<i>Іван Кушнір</i> ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН	12
<i>Марина Ледок</i> ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
<i>Жанна Макара</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ	22
<i>Антоніна Микуліна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	26
<i>Sofiya Chovriy, Nikoletta Popovych,</i> THE PHENOMENON OF “CULTURAL COMPETENCE” IN INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC DISCOURSE	30
РОЗДІЛ 2	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
<i>Дмитро Грегірчак</i> «АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	34
<i>Тетяна Гичка, Надія Брижак</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
<i>Анжеліна Пугач</i> МЕДІАОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	40
<i>Мирослава Томинець, Маріанна Горват</i> ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
<i>Михайло Яцура</i> АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	
<i>Анастасія Буркало, Надія Брижак</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	55
РОЗДІЛ 4 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	
<i>Тамара Бондар, Віталій Симонян</i> ЕТНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ	59
<i>Олена Мішкулинець, Анастасія Стець</i> ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ СТОРІТЕЛЛІНГУ	62
<i>Анастасія Леврінь, Мирослава Томашевська</i> ПЕДАГОГІЧНА ФАСИЛІТАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	66
<i>Наталка Лібак</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НУШ	69
<i>Володимир Орбан</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КАДРІВ У СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	73
<i>Альбіна Сабов, Антоніна Микуліна</i> ОСОБИСТІСНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	77
<i>Андрея Молнар-Чатлош</i> ФЕНОМЕН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	81
<i>Ангеліна Троян, Марія Кузьма-Качур,</i> ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ STEM – ОСВІТИ	84
<i>Оксана Фенцик, Марія Кинів</i> РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ	87

уважного ставлення до здоров'я в усіх його виявах (що пов'язують з успіхом), є вагомим чинником у сприянні успішній життєдіяльності старшокласників.

Список використаних джерел

1. Боровинська І. Є. До психологічного розуміння понять «успіх», «успішність», «життєвий успіх», «життєва успішність». *Науковий вісник ХДУ*. 2017. Вип. 3 (2). С. 142–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_3%282%29_26
2. Приходькіна Н. О. Медіаосвіта учнів у шкільництві англomовних країн: монографія. Київ; Тернопіль: Крок, 2022. 412 с.
3. Науково-методичне забезпечення проектування освітнього середовища гімназії: практ. посіб./ Трубачева С. Е., Гораш К. В., Черноус О. В. та ін. Київ: Педагогічна думка, 2022. 148 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Praktychnyy_posibnyk2_rezultat.pdf
4. Єжова О. О. Шкільне освітнє середовище в моделюванні процесу формування життєвої успішності учнів старшої школи. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України за 2022 рік*. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. Вип. 11. 284 с.
5. Духаніна Н. М. Формування медіаосвітнього середовища в умовах інформатизації системи вищої освіти. *Вища освіта України. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2010, додаток 4, том III (21). С. 149–155.
6. Петрунко О. В. Соціалізація в умовах медіасередовища: актуальність проблеми. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. Зб. наук. праць. URL: <https://ap.uu.edu.ua/upload/publicationpdf/bbf294724d81de0c1fe6069fc9cbb597.pdf>
7. Толмачова І. Г. Формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» / ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. 363 с.

Мирослава Томинець

спеціальність 013 Початкова освіта
другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

Маріанна Горват

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інтенсивний розвиток засобів масової інформації впливає на життя суспільства, вносячи зміни в усі сфери, включаючи освіту. Сучасні медіа вже стали невід'ємною частиною повсякденного життя здобувачів. Отже, освітні

установи мають нову відповідальність - навчати учнів аналізувати різноманітні медіапродукти, орієнтуватися у світі медіа та вміло застосовувати ці знання на практиці. Це сприяє формуванню медіакомпетентності здобувачів, що є важливою складовою Нової української школи.

У сучасних освітніх документах вживаються поняття «Інформаційно-цифрова компетентність», яка передбачає «впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні» та «медіаграмотність», яке використовується у типових освітніх програмах, Державному стандарті та Концепції Нової української школи. Зокрема, впровадження медіаосвіти в Україні визначає Нова редакція Концепції розвитку медіаграмотності [2].

Дослідженням даної проблеми займалися, насамперед, зарубіжні науковці та медіапедагоги, такі як: Д. Алверман, С. Дж. Берен, С. Блюмеке, Д. Мун, С. Ауфенангер, Дж. Поттер. Серед українських вчених основи медіадидактики вивчали: Н. Змановська, А. Єрмоленко, Т. Іванова, Л. Найдьонова, Г. Онкович, А. Сулім, Н. Шубенко та ін.

Існують різні точки зору щодо визначення поняття «медіакомпетентність». Німецький дослідник та професор С. Ауфенангер у своїх дослідженнях стверджує, що медіакомпетентність є невід'ємною складовою комунікативної компетентності, спрямованою на електронно-технічний контакт в сфері взаємодії з різними медійними формами. Ці форми присутні в сучасному світі у великій різноманітності і вивчення їх використання та впровадження в практику вимагає ретельного аналізу та врахування програмних вимог [4].

На думку української дослідниці А. Сулім, «медіакомпетентність – це результат впровадження медіаосвіти, який у свою чергу створює умови для активного використання людиною можливостей інформаційно-освітнього поля – ТБ, радіо, кінематографу, преси, Інтернету, формує культуру спілкування, розвиває творчі та комунікативні здібності, критичне мислення, вміння сприймати, інтерпретувати, аналізувати й оцінювати медіатексти, навчає різних

форм самовираження за допомогою освітніх технологій, у т. ч. – медіатехнологій» [3].

Враховуючи погляди багатьох вчених, медіапедагогів та дослідників, ми визначили медіакомпетентність особистості як здатність взаємодії сукупності знань, умінь та навичок для обрання, аналізу, інтерпретації, оцінки, творення та передачі медіатекстів у різноманітний спосіб. Без знань, умінь не можна казати про сформовану медіакомпетентність, яка є складовою медіа-освіти.

Цілком обґрунтовано відзначити, що важливим завданням у навчанні є активне сприяння формуванню у здобувачів навичок критичного сприйняття медіапродукції та самовизначення у відношенні до неї. Зазначена педагогічна концепція передбачає інтеграцію медіаресурсів у навчальні предмети, що відкриває можливості для глибшого розуміння та вивчення сучасного медійного середовища. Ця ідея також передбачає використання відповідних технологій для розвитку критичного мислення, що створює необхідні умови для формування медіакомпетентності учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Основними дитячими медіапродуктами, що впливають на їх свідомість, дослідниця І. Іванова, вчитель вищої категорії, співавтор навчальної програми «Я у медіапросторі» для початкових класів, визначила такі:

- мультфільми;
- комікси;
- комп'ютерна гра;
- реклама;
- пісня, кліп;
- світлини тощо [1].

Перший медіапродукт, з яким знайомиться учень задовго до школи – це малюнок. Дитина ще не вміє читати, але малюнки вже розглядає.

Відповідно робота над малюнком має проходити за визначеними етапами, серед яких, наприклад І.Іванова пропонує такі:

- 1) опис – відтворення інформації;
- 2) порівняння – з минулим малюнком, з предметом у класі, вдома тощо;

- 3) фантазії – пофантазуй;
- 4) вираження емоцій;
- 5) непомічене – ніхто не помітив, що...;
- 6) домалюй;
- 7) текст, музика до малюнка;
- 8) загадка, діалог, питання для роздумів;
- 9) постав питання іншому;
- 10) факт – судження [1].

Дослідження мультфільму, за словами І.Іванової, також відбувається за певним алгоритмом. Для цього вчитель пропонує ряд питань:

1. Як називається мультфільм?
2. Про кого він? Хто головні герої?
3. Чого вони хочуть?
4. Як цього досягли?
5. Чи одразу вдалося? Чому?
6. Який характер у нашого героя?
7. Яка музика мультфільму?

Насамкінець відбувається розбір окремої сюжетної ситуації (Стоп-кадр) [1].

Підсумовуючи вищесказане, варто сказати, що робота над медіапродуктами має бути комплексною, а їх аналіз має передбачати відповіді на різнопланові запитання, що дають цілісне уявлення про медіаінформацію та спрямовані на формування навичок інтерпретації в процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, варто впроваджувати методи та прийоми, які дозволяють активно впливати на процес формування медіакомпетентності учнів. Насамперед, необхідно використовувати завдання, які сприяють опануванню учнями навичок критичного мислення, зокрема у сфері аргументації. Серед таких завдань можуть бути пояснення певних понять за допомогою відеоматеріалів, обговорення актуальних новин з використанням ресурсів

телебачення та соціальних мереж. Також доцільно залучати учнів до створення медіапродуктів, таких як аудіо-відеозаписи, інтелектуальні карти, постери, лепбуки та буклети, які роз'яснюють конкретну тему. Ці методи активізації діяльності учнів виявляються надзвичайно ефективними у розвитку їхнього критичного мислення та аналітичних здібностей.

Для розвитку в учнів вміння формулювати різноманітні типи питань та розвитку їхніх когнітивних навичок, можна використовувати метод «Кубик Блума». Перед використанням цього методу важливо познайомити учнів із різними видами питань та сприяти їхньому розумінню та використанню у процесі вивчення матеріалу.

Доречно згадати метод «Плакат думок», що виявляється надзвичайно ефективним на уроках літературного читання. Цей метод дозволяє учням висловлювати власні думки та інтерпретації текстів, сприяючи їхньому критичному аналізу та розумінню літературних творів. Він активно сприяє розвитку їхніх аналітичних здібностей та допомагає у вирішенні складних літературних завдань.

Отже, завдання педагога полягає в систематичному формуванні у здобувачів критичного мислення та аналітичних навичок для адекватної оцінки інформаційних повідомлень. Необхідно навчати їх розрізняти події від ставлень, сприяти розвитку їхньої здатності аналізувати оточуючий світ і розуміти реальність через призму критичного мислення. Важливо зазначити, що вчитель не може відфільтрувати всю інформацію за учнів, проте якщо він навчить їх сумніватися, не приймати зразу нову інформацію як істину, але перевіряти, аналізувати та критично ставитися до неї, то це буде важливим досягненням в розвитку їхньої медіакомпетентності.

Список використаних джерел

1. Вебінар. Реалізуємо змістову лінію «Досліджуємо медіа» в початкових класах НУШ. Практичні поради для вчителя / І. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=TRquTJrcuBI&t=4812s>
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsep-tsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/> (дата звернення: 18.07.20).

3. Сулім А.А. Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти / А.А. Сулім. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_kom/2011_968/content/sul_im.pd10.
4. Aufenanger, S. Medienkritik – Alte und neue Medien unter der Lupe//Computer + Unterricht, 2006 – N r. 64, S. 6-9

Михайло Яцура

спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Мукачівський державний університет

АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У зв'язку потребою організації якісної адаптації майбутніх фахівців-менеджерів до сучасних вимог професійної діяльності спостерігаємо підвищений інтерес до теоретичних та практичних аспектів формування у них професійної культури. Зокрема було встановлено, що О. Ельбрехт [2] вивчаючи зарубіжний досвід підготовки майбутніх менеджерів у ЗВО, аргументовано наголошує на тому, що належним чином сформована професійна культура забезпечує майбутнім менеджерам оптимально сприятливі умови праці, ініціює індивідуальний розвиток і сприяє активній самореалізації й самовдосконаленню. Акцентуємо увагу на тому, що професійну культуру розглядаємо як «феномен, що відображає процес і результат взаємовпливів і взаємодій двох інших феноменів – професії та культури» [1, с. 393].

У нашому баченні вагомим позитивним ефектом у формуванні професійної культури майбутніх фахівців спеціальності 073 Менеджмент володіє акмеологічний підхід. Відтак, доцільно, насамперед, розглянути методичні та практичні аспекти, які стосуються розробки акмеологічного алгоритму формування професійної культури майбутніх менеджерів. У системі акмеологічних понять «алгоритм» передбачає послідовність конкретних стадій та етапів у розвитку професійної культури. Тобто, чітко розроблений алгоритм забезпечує оптимальність результатів формування професійної культури під час

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>